

X PAYLAŞIMLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET SÖYLEMLERİ: FİLENİN SULTANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME¹

Gökhan ÖZKAN
Ege Üniversitesi, Türkiye
gokhan.ozkan@ege.edu.tr
<https://0000-0002-7429-5994>

Elif YILDIZ
Ege Üniversitesi, Türkiye
elif.yildiz@ege.edu.tr
<https://0000-0003-0034-8421>

<i>Atıf</i>	Özkan, G., Yıldız, E. (2026) X PAYLAŞIMLARINDA TOPLUMSAL CİNSİYET SÖYLEMLERİ: FİLENİN SULTANLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME. İletişim Çalışmaları Dergisi, 12 (1), 39-71.
-------------	---

Geliş tarihi / Received: 18.11.2025

Kabul tarihi / Accepted: 23.01.2026

DOI: 10.17932/IAU.ICD.2015.006/icd_v012i1003

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye A Milli Kadın Voleybol Takımı (Filenin Sultanları) üzerine X (eski adıyla Twitter) platformunda yapılan yorumlarda toplumsal cinsiyet temelli söylemleri incelemektedir. Araştırmanın amacı, kadın sporculara yönelik cinsiyetçi, homofobik, dini/ideolojik ve performansa dayalı önyargıların sosyal medyada nasıl üretildiğini ve yayıldığını ortaya koymaktır. Nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye Voleybol Federasyonu'nun 3 Eylül 2023 tarihinde Avrupa Şampiyonluğu sonrası yaptığı 12 paylaşımın altına gelen toplam 1.726 yorum içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yorumlar, homofobi/LGBTİ+ düşmanlığı, nefret/ayrıştırma, dini/ideolojik saldırı, cinsiyetçi söylem ve performansa dayalı önyargılar şeklinde kategorize edilmiştir. Bulgular, tüm yorumların yaklaşık beşte birinin olumsuz ya da karşıt söylemler içerdiğini göstermiştir. Analiz sonucunda öne çıkan temel temalar; homofobi/LGBTİ+ karşıtlığı, nefret ve ayrıştırma söylemleri, dini ve ideolojik referanslar, cinsiyetçi söylemler ve performansa dayalı önyargılardır. Bu temalar altında, kadın sporcuların özellikle cinsel kimlikleri, toplumsal cinsiyet rolleri ve milli kimlikle ilişkileri üzerinden hedef alındıkları görülmüştür. Ayrıca bazı yorumların sporcuların performansına odaklansa da çoğunlukla önyargılı ve dışlayıcı bir dil içerdiği

¹ Bu çalışma, Ege Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı İletişim Araştırmaları Tezli Yüksek Lisans Programında Prof. Dr. Elif YILDIZ danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

belirlenmiştir. Genel olarak çalışma, kadın sporcuların sosyal medyada yalnızca sportif başarılarıyla değil, kimlikleri ve toplumsal rolleri üzerinden de tartışıldığını ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: *Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Medya, Söylem, X, Filenin Sultanları.*

GENDER DISCOURSES IN X POSTS: A STUDY ON SULTANS OF THE NET

ABSTRACT

This study examines gender-based discourses in comments on the X platform about the Turkish National Women's Volleyball Team. The aim of the research is to reveal how sexist, homophobic, religious/ideological, and performance-based biases directed at female athletes are produced and disseminated on social media. Conducted within a qualitative research design, the study analyzed a total of 1,726 comments posted under 12 tweets shared by the Turkish Volleyball Federation on September 3, 2023, following the team's European Championship victory. The comments were categorized into homophobia/LGBTI+ hostility, hate/separatist discourse, religious/ideological attacks, sexist discourse, and performance-based prejudices. Findings indicate that approximately one-fifth of all comments contained negative or oppositional discourse. The analysis highlighted that the main themes revolved around homophobia/LGBTI+ antagonism, hate and exclusionary language, religious and ideological references, sexist remarks, and performance-related biases. Within these themes, it was observed that female athletes were particularly targeted based on their sexual identities, gender roles, and associations with national identity. Although some comments focused on athletes' performance, they were mostly shaped by prejudiced and exclusionary rhetoric. Overall, the study demonstrates that female athletes on social media are discussed not only in relation to their sporting achievements but also through the lens of their identities and social roles.

Keywords: *Gender, Social media, Discourse, X, Sultans of the Net.*

GİRİŞ

Toplumsal eşitsizliklerin ve kimlik temelli tartışmaların giderek görünür hale geldiği dijital çağda, toplumsal cinsiyet olgusu kamusal söylemlerin merkezinde yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet, bireylerin toplum içerisindeki rolleri, sorumlulukları ve davranışlarını belirleyen kültürel ve sosyal faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Ridgeway ve Correll, 2004: 512). Bu kavram, biyolojik cinsiyetin ötesine geçerek, toplumsal olarak inşa edilen kimlikler ve roller arasındaki ilişkiyi anlamaya yardımcı olmaktadır (West ve Zimmerman, 1987: 131). Toplumsal cinsiyet rolleri ve normları medya aracılığıyla güçlü bir şekilde iletilmekte ve yayılmaktadır (Collins, 2011: 293-294). Sosyal medya platformları ise bu iletişimin önemli bir parçası haline gelerek, toplumsal cinsiyet söylemlerinin oluşturulması, yayılması ve pekiştirilmesinde etkili bir araç işlevi görmektedir (Toffoletti ve Thorpe, 2018: 12). Bu yönüyle dijital medya, toplumsal cinsiyetin temsil edilmesi yanı sıra müzakere edildiği ve çatışmalı biçimde yeniden üretildiği bir alan olarak ele alınmaktadır.

Kadınların medyadaki temsilleri, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin görünür hale geldiği temel alanlardan biri olarak değerlendirilmektedir. Kadının çok boyutlu olarak medyada yer alış biçimleri, hem nesne hem özne konumunda olup olmadığı ve toplumsal cinsiyet algısının ne şekilde üretildiği uzun süredir tartışılmaktadır (Akmeşe ve Deniz, 2015: 313). Araştırmalarda televizyon, dizi, film, haber ve reklam içeriklerinde kadınların cinsel nesne olarak algılanması ya da toplumsal cinsiyet stereotipleri aracılığıyla kodlanması sıkça görülmektedir (Alpay ve Orta, 2022: 3). Bu nedenle sosyal medyada kadına yönelik toplumsal cinsiyet algısının ortaya çıkarılmasında eleştirel söylem çözümlemesi, güncel literatürde önemli bir yöntem olarak öne çıkmaktadır (Hekimoğlu, 2019: 1191; Yardım ve Doğruel, 2019: 137; Kaya-İlhan ve Bozkurt, 2023: 369). Bu bulgular, sosyal medyada kadın temsillerinin incelenmesinde eleştirel söylem analizinin neden merkezi bir araç haline geldiğini açıklamaktadır.

Bu çalışmanın temel sorunsalı, yeni medya olarak tanımlanan sosyal ağların, özellikle X platformunun, kadın sporcuların temsillerini nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktır. “Filenin Sultanları” örneği, kadın sporculara yönelik toplumsal beklentilerin, stereotiplerin ve cinsiyetçi söylemlerin görünür hale geldiği bir bağlam sunmaktadır. Türk Kadın Milli Voleybol Takımı’nın ulusal ve uluslararası başarıları, kadın sporcuların medyadaki konumunu güçlendirirken, aynı zamanda bu başarıların toplumsal cinsiyet normlarıyla çatışmaya girdiği alanları da açığa çıkarmaktadır. Bu çalışma, toplumsal cinsiyet kavramını tüm boyutlarıyla ele almak yerine, kadın sporcuların sosyal medya ortamlarında nasıl söylemsel olarak konumlandırıldığını ve bu konumlandırmanın cinsiyetçi, homofobik ve ideolojik çerçevelerle nasıl kesiştiğini incelemeye odaklanmaktadır.

Sosyal medya, hızlı etkileşim ve anonimlik gibi özellikleriyle, toplumsal cinsiyetçi söylemlerin hem üretildiği hem de yeniden dolaşıma girdiği bir alan sunmaktadır. Bu bağlamda X, Türkiye’de en yaygın kullanılan mecralardan biri olarak, kadın sporculara yönelik temsillerin analizinde kritik bir platformdur. Spor alanında “Filenin Sultanları” gibi adlandırmalar, bir yandan kadın sporcuların ulusal kimlik ve gurur ile özdeşleştirilmesini sağlarken, öte yandan onların toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirilerek sınırlandırılmasına da yol açabilmektedir.

Bu bağlamda, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyetçi söylemlerin medya ve sosyal medya ekseninde nasıl üretildiğini inceleyen çalışmalar giderek artmaktadır. Literatürde kadınlara ilişkin toplumsal cinsiyetçi söylemler farklı bağlamlarda incelenmiştir. Şimşek (2012), sosyal medyada kadınların geleneksel rollerinin çoğunlukla pekiştirildiğini, kadın kullanıcıların ise bu rolleri daha çok sorguladığını bulgulamıştır. Akmeşe ve Deniz (2015) internet haber portallarında eril bakışın sosyal medyada da sürdüğünü tespit etmiş, kadının kırılgan, bağımlı ve ev içi rollerle tanımlandığını göstermiştir. Hekimoğlu (2019), reklam içeriklerinde kadınların yemek yapan, çocuk bakan ve ataerkil bakışı pekiştiren biçimlerde temsil edildiğini vurgulamıştır. Daha güncel örneklerde Alpay ve Orta (2022) spor haberlerinde kadın sporcuların cinsiyetçi temsillerle ön plana çıkarıldığını belirtmiş; Sarışın (2022) X’te kadın gazetecilerin taciz, hakaret ve nefret söylemlerine yoğun şekilde maruz kaldığını göstermiştir. Benzer biçimde Ağırtmış (2023), sosyal medyanın cinsiyetçi söylemleri artırdığını ve kadınları ikincil konuma ittiğini ortaya koymuştur. Kaya-İlhan ve Bozkurt (2023) ise haber içeriklerinde geleneksel toplumsal kodların yeniden üretildiğini göstermiştir. Töngel (2023), Mahsa Amini örneği üzerinden X’te cinsiyetçiliğin politikleşmesini ve kadın bedeninin ideolojik çatışmaların nesnesine dönüştüğünü bulgulamıştır.

Bu çalışmanın amacı, X platformunda Filenin Sultanları’na ilişkin paylaşımlar üzerinden toplumsal cinsiyetçi söylemlerin incelenmesidir. Araştırmanın önemi, hem kadın sporcuların sosyal medyadaki temsil biçimlerini çözümlemekte hem de ulusal başarı ile cinsiyetçi söylem arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Araştırmanın temel soruları, kullanıcı yorumlarında olumsuz ve karşıt söylemlerin oranları, bu söylemlerde homofobik, dini/ideolojik ve cinsiyetçi ifadelerin nasıl kurulduğu ve toplumsal cinsiyet normlarıyla nasıl ilişkilendirildiği üzerine odaklanmaktadır. Bu çerçevede çalışma, betimleyici bir kapsamdan ziyade, söylemlerin anlamsal yapısını ve toplumsal cinsiyetle kurduğu ilişkileri çözümlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada yanıt aranan problemler şu şekilde sıralanmaktadır:

- X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik söylemlerinde olumsuz ve karşıt söylemlerin dağılımları nasıldır?
- X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik toplumsal cinsiyetçi söylemlerinin anlamsal çözümlemeleri nelerdir?

- Homofobik ve cinsiyetçi söylemler, sporcuların bireysel kimlikleri ile milli kimlik sembolleri arasında nasıl bir gerilim yaratmaktadır?
- Sosyal medyadaki nefret söylemi, platforma özgü anonimlik ve çözülme dinamikleriyle nasıl şekillenmektedir?
- X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik söylemlerinde toplumsal cinsiyet unsurlarına ilişkin temaların dağılımı nasıldır?

Araştırma, nitel içerik analizi ve söylem analizi yöntemleriyle yürütülmüş, X’te 3-4 Eylül 2023 tarihlerinde Türkiye Voleybol Federasyonu’nun resmi paylaşımlarındaki yorumlar incelenmiştir. Bu paylaşımlar, kadın sporculara yönelik algının en görünür hale geldiği anlardan birini temsil etmektedir. Buradan hareketle, araştırma yalnızca toplumsal cinsiyetçi söylemleri tanımlamayı değil, aynı zamanda sporun toplumsal kutuplaşmalar, milliyetçi semboller ve ideolojik söylemler aracılığıyla nasıl yeniden anlamlandırıldığını da göstermeyi hedeflemektedir.

Bu bağlamda çalışmanın literatüre katkısı, kadın sporcuların sosyal medyada temsilinin yalnızca cinsiyetçi stereotipler üzerinden değil, aynı zamanda ulusal gurur, ideolojik değerler ve kimlik çatışmaları üzerinden nasıl kurulduğunu ortaya koymasıdır. Önceki araştırmalar daha çok kadınların medya temsiline veya dijital şiddet pratiklerine odaklanırken, bu çalışma milli bir kadın spor takımının örneğinde, cinsiyetçi söylemlerin performans, kimlik ve toplumsal değerlerle nasıl kesiştiğini göstermektedir. Bu nedenle hem spor sosyolojisi hem de toplumsal cinsiyet çalışmaları açısından yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Toplumsal cinsiyet, fizyolojik farklılıkların ötesinde kültürün erkeklik ve kadınlığa atfettiği anlamlarla örgütlenen çok katmanlı bir kategori sistemidir. Çocuklar sosyalleşme süreçlerinde bu sistemi öğrenip içselleştirmekte, uygun görülene yönelip uygun olmayana kaçınarak erken yaşlardan itibaren cinsiyeti belirgin bir sosyal kategorizasyon parametresi haline getirmektedir (Fagot vd., 2012: 69). Toplumsal cinsiyet, farklı kültürlerde değişen biçimde tanımlanan, kadın ve erkeğe atfedilen davranış ve yükümlülükleri içeren toplumsal olarak inşa edilmiş kategorilerdir. Biyolojik farklardan ziyade toplumsal algılar ve beklentiler belirleyicidir (Bilton vd., 2008: 311; Günindi-Ersöz, 2010: 169). Son yıllarda araştırmalar cinsiyet/cinsiyeti dikkate alan çalışmalara yönelirken, kuir medya literatürü “sex/gender/sexuality” kavramlarının sıklıkla karıştırıldığını, oysa doğumda atanan cinsiyet, bireyin içsel cinsiyet kimliği ve yönelim/çekimin ayrıştırılması gerektiğini vurgulamaktadır (Tannenbaum vd., 2019: 137; Fosch-Villaronga vd., 2021: 3). Bu kavramsal ayrımların nasıl tanındığı ve düzenlendiği, ulus-devletlerin politika ve hukuk alanındaki farklı yaklaşımlarıyla değişmekte; aynı gerilimler sosyal medya ve dijital platformlarda da görünür olmaktadır (Haas ve Hwang, 2007:

52; Ge vd., 2016: 16-18; Fosch-Villaronga vd., 2021: 3). Bu durum, toplumsal cinsiyetin yalnızca kültürel bir tanımlama değil, aynı zamanda dijital ve politik alanlarda da sürekli yeniden müzakere edilen bir yapı olduğunu göstermektedir.

Toplum düzeyinde erkek/kadın sosyal kategorilerine yüklenen kültürel anlamlar bireylerin benliklerine entegre edilerek cinsiyet kimliğinin bir parçası olmakta; bireyler kendilerini erkeksi/kadınsı anlamlar bağlamında kavrar ve bu kodlarla eylemde bulunmaktadır (Wood ve Eagly, 2015: 462). Cinsiyet atfı çoğu kez yürüyüş, yüz hatları, dil kullanımı gibi ipuçları üzerinden yapılan stereotipleştirici çıkarımlarla kurulus; bu, cinsiyetin toplumsal bir yapı olarak nasıl işlediğini gösterir (Fosch-Villaronga vd., 2021: 3). Kimlik oluşumunda özcülük doğuştan/biyolojik belirlenime, sosyal inşacılık ise toplumsal etkilerin rolüne vurgu yapmaktadır. Ampirik literatür, karma bir etkileşime işaret etmekte ve açılma/ifşa süreçlerinin aile ve arkadaş tepkileriyle dinamik biçimde şekillendiğini göstermektedir (Mosher, 2001: 164-166). Bu bulgular, bireylerin cinsiyet kimliğini yasharken biyolojik, toplumsal ve ilişkisel etkenlerin iç içe geçtiği çok katmanlı bir süreci ortaya koymaktadır.

Türk toplumunda sosyalleşme aile/okul/medya aracılığıyla kalıpyargı ve rolleri yeniden üretir; kızlardan “iyi anne/eş/ev kadını”, erkeklerden “geçim/başarı” beklenmekte; dildeki kalıp deyimler ve sözlü kültürdeki olumsuz kodlar bu beklentileri pekiştirmektedir (Günindi-Ersöz, 2010: 170; Ergül-Güvendi, 2023: 560). Gelişmişlik göstergeleri yanında kadının toplumsal konumu kritik bir ölçüttür. Türkiye’nin cinsiyet gelişimi göstergeleri insani gelişme başarısıyla örtüşmemekte, eğitim/gelir farkları ve işgücüne katılım eşitsizliği bunu desteklemektedir (Korkmaz ve Başer, 2019: 73; UNDP, 2022). Evlilik sonrası kadınların ev içi/bakım rollerine yönlendirilmesi sürmekte; çalışan kadınlar bile “esas işin ev içi” olduğu algısını paylaşabilmektedir (Bingöl, 2014: 114; Hu, 2022: 172). Kadın cinayetleri patriyarkal değerlerle ilişkilenen ciddi bir sorundur. Failler çoğunlukla yakın erkeklerdir ve “namus/şeref” söylemleriyle beden denetimi meşrulaştırılmaktadır (Gül ve Altındal, 2015: 168). Bu çalışmalar, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin Türkiye’de hâlâ güçlü şekilde kurumsallaşmış olduğunu ve kültürel normlarla desteklenen ataerkil yapının kadınların yaşam pratiklerini derinden belirlediğini göstermektedir.

Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımları

Biyolojik yaklaşım, cinsiyet farklılıklarını evrimsel uyum sorunlarına verilen cinsiyete özgü tepkilerle açıklamaktadır. Bu yaklaşımda üreme stratejileri ve ebeveyn yatırımadaki farklılıkların davranışsal ayrışmayı beslediği savunulmaktadır (Buss ve Kenrick, 1998: 994). Cinsel seçim kuramı çerçevesinde erkek rekabeti ve kadın seçiciliği, eş seçiminde kaynak/koruma sağlayan erkeklere yönelen tercihleri ve buna uyumlu erkek stratejilerini üretmiştir (Eagly ve Wood, 1999: 411).

Bu perspektifte erkekler için kısa vadeli, kadınlar için nispeten uzun vadeli ilişki stratejileri “uygunluk” avantajlarıyla temellendirilmektedir (Buss, 1996: 4; Buss ve Schmitt, 1993: 205). Soy ilişkisindeki belirsizlik, erkeklerin cinsellik üzerinde denetim ve kıskançlık geliştirmesine evrimsel zemin sağlamıştır (Daly ve Wilson, 1998: 438). Avcı-toplayıcı işbölümü varsayımı erkeklerde mekânsal beceri, kadınlarda konumsal hafıza gibi bilişsel uzmanlaşmalar öngörürken, kadınların doğurganlık/emzirme rolleri ev içi bakım görevleriyle bağdaştırılmaktadır (Wood ve Eagly, 2002: 717). Bu yaklaşımın eleştirileri, kültürel bağlam ve kurumların cinsiyet farkları üzerindeki etkilerinin göz ardı edilmemesi gerektiğini belirtmektedir (Eagly ve Wood, 1999: 414). Bu yaklaşımın genel eğilimi, cinsiyet farklılıklarını tek yönlü biyolojik uyum süreçleriyle açıklamanın kültürel ve kurumsal çeşitliliği yeterince hesaba katmadığını göstermektedir.

Cinsiyet rolleri yaklaşımı kadın ve erkeklerin toplumsal konum/iktidar, statü ve kaynak erişimindeki asimetrisinden hareketle davranış farklılıklarını açıklamaktadır (Shelton, 1992). Kadınların ücretli işgücünde düşük ücret/yoğunlaşma/üst kademelerde az temsil; ev içi iş yükünde ise yüksek paya sahip olmaları kurumsal hiyerarşi ve ayrışmanın göstergeleridir (Fernandez ve Abraham, 2010: 10; Stainback vd., 2016: 109). Sosyal yapısal açıklama, biyolojik özellikler ve tarihsel işbölümünün kurumsal düzenlemelerle birleşerek rolleri dağıttığını savunur (Eagly ve Wood, 1999: 412). Örgütlerde “kraliçe arı sendromu” kadın liderlerin erkeksi normlara uyumla varlık gösterdiği ve kimi zaman diğer kadınlardan mesafelendiği bir strateji olarak tartışılmaktadır (Hurst vd., 2016: 65). Erkek egemen yapılarda başarılı sayılmak, görev/sonuç odaklı erkeksi yeterliklere atfedilirken kadın liderlerden ilişkisellik beklenmesi rol çelişkileri yaratmaktadır (Johnson ve Mathur-Helm, 2011: 51). Kurumsal önyargı ve stereotip baskısı, kadınların karşıt stereotiplere uygun davranışlar sergilemesine ve meslektaş kadınlardan uzaklaşmasına yol açabilir. Maskülen-feminen kişilik özellikleri, ilgi alanları ve öz-sınıflandırma süreçleri benlik kavramlarını ve kararları yönlendirmektedir (Wood ve Eagly, 2015: 461-464). Toplumsal işbölümüne dayalı stereotipler, kadınların “toplumsallık”, erkeklerin “temsiliyet” nitelikleriyle kodlanmasını ve benliklerin bu şemalara göre kurgulanmasını beslemektedir (Eagly vd., 2000: 140). Geleneksel rollerin varlığı, cinsiyete özgü olmayan davranışları “aykırı” göstererek statükoyu güçlendirmektedir (Jost ve Kay, 2005: 498-499). Kolektif cinsiyet kimliği, bireyin kendini cinsiyet kategorisinin üyesi olarak tanımlamasıyla kurulmakta; tipik erkek/kadın ya da ikili dışı özdeşimler bu çerçevede ele alınmaktadır. Bem’in cinsiyet şeması kuramı maskülen/feminen yanı sıra androjen/farklılaşmayan boyutlarıyla şematik-şematik olmayan ayrımını önermektedir (Bem, 1984: 201). Genel olarak bu perspektif, örgütsel ve toplumsal yapılardaki eşitsizliklerin bireylerin cinsiyetle ilişkili davranış ve kimliklerini büyük ölçüde yönlendirdiğini göstermektedir.

Sosyal bilişsel öğrenme yaklaşımı cinsiyet gelişimini modelleme, deneysel pekiştirme ve doğrudan öğretimle şekillenen; kişisel etmenler-davranış-çevre arasındaki karşılıklı nedensellik içinde ilerleyen bir süreç olarak açıklamaktadır (Bussey ve Bandura, 1999: 686-687). Sosyal yaptırımlar ve öz-yaptırımlar, küçük yaşlardan itibaren davranışların sonuçlarına dair beklentilerle öz-düzenlemeyi kurmaktadır (Bandura, 1997). Örneklerden öğrenme, kuralları ve yapıları soyutlayarak yeni davranışlar üretmeye imkân veren “modelleme” yoluyla işlemektedir (Bandura, 1986). Modellemenin dolaylı edinim işlevi, cinsiyet normlarının medyadan akranlara geniş bir ağ içinde aktarımını açıklamaktadır. Sosyo-yapısal etkiler kültürel normlar ve kurumsal uygulamalarla fırsat/kısıtları belirler; bireyler kolektif ajanlık yoluyla bu sistemleri pekiştirir ya da dönüştürür. Dayatılan-seçilen-inşa edilen çevre ayrımı, kişisel eylemlilik düzeyleriyle etkileşim hâlinde cinsiyetlenmiş deneyimleri yapılandırmaktadır (Bussey ve Bandura, 1999: 685-694). Çocukların sembolik oyunları gibi pratikler, erken yaşta rol öğreniminin “inşa edilmiş ortamlar” üzerinden gerçekleştiğini göstermektedir (Maccoby, 1990: 516-517). Bu yaklaşım, cinsiyet gelişiminin bireysel öğrenme süreçleri ile kültürel normların etkileşimi içinde sürekli olarak yeniden üretildiğini göstermektedir.

Sosyal Medya ve Toplumsal Cinsiyet Söylemleri

Dijital teknolojiler ve Web 2.0, esnek ve merkezsiz ağlar üzerinden aktivizmi yeniden yapılandırarak çağdaş toplumsal hareketlerin örgütlenme ve seferberlik kapasitesini dönüştürmüştür (Kavada, 2018). Dijital bağlamda feminist aktivizme yönelik ilgi artmış; çevrimiçi ağlar feminist topluluk kurma, kimlik ifadesi ve bilgi paylaşımını hızlandırarak dördüncü dalga feminizmi kolaylaştırmıştır (Jackson, 2018). Bu dönüşüm feminist toplulukları küresel ölçekte birleştirip harekete geçirme ve gündem kurma olanağı sağlayarak çağdaş uygulamaların kapsamını genişletmiştir (Anderson, 2021). Toplumsal hareketler egemen paradigmaya meydan okumak üzere kolektif eylemle şekillenirken, feminizm patriyarkal düzenlere karşı küresel adalet taleplerini örgütleyen bir hareket olarak yeniden tariflenmiştir (Storer ve Rodriguez, 2020). Feminist hareket, iki yüzyılı aşkın hak ve eşitlik mücadelesi içinde Web 2.0’ın etkisiyle “canlanma” evresine girmiş ve dijital uygulamalarla görünürlüğünü artırmıştır (Turley ve Fisher, 2018; Jouët, 2018). Dijitalleşme feminizmin sosyal medya ve çevrimiçi ağlar üzerinden tanımlanmasına, pratiklerin çeşitlenmesine ve ölçeklenmesine zemin hazırlamıştır (Jackson, 2018; Pruchniewska, 2019). Çevrimiçi olanaklar, katılım biçimlerini ve repertuarları genişleterek feminist eylemliliği içerik üretimi ve ağ genişletme ekseninde güçlendirmiştir (Keller, 2019). Bu gelişmeler, dijital ağların feminist hareketin kapsamını genişleterek politik etki kapasitesini belirgin biçimde yükselttiğini göstermektedir.

Neoliberal bağlamdaki görünürlük ekonomisi, dijital feminist kolektifleri sürekli

içerik üretimine ve görünürlük stratejilerine yöneltmiştir. Bu dinamikler, genç feministlerin platform estetiklerini ve anlatı kodlarını ustalıklı kullanarak yenilikçi söylemler geliştirmesine olanak vermiştir (Jouët, 2018). Dijital alan ayrıca kapsayıcılığı artırarak marjinal geçmişlere sahip aktörlerin katılımını kolaylaştırmakta ve kesişimsellik temelli deneyimlerin paylaşımıyla ağları genişletmektedir (Jain, 2020). Feminist pratikler öz-ifadeden topluluk katılımına, estetik/yaratıcı içerikten kitlesel erişim ve görünürlüğe, küresel dayanışmadan siber cinsiyetçilikle mücadeleye uzanan çeşitli amaçlarla dijital medyayı kullanmaktadır (Jouët, 2018). Görsel-yoğun formlar ve platform estetiği, özellikle Instagram/Tumblr gibi mecralarda feminist içeriklerin yayılımını hızlandırmaktadır (Niemeyer, 2015). Bu dinamikler, dijital feminist eylemliliğin estetik, katılım ve kapsayıcılık boyutlarında yeni ifade alanları üreterek çeşitlendiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte sosyal medya, cinsiyete dayalı şiddet ve taciz türlerinin yayılımını kolaylaştıran bir ekosistem üretmektedir (Henry ve Powell, 2014). Çevrimiçi flört uygulamaları ve sosyal ağlar cinsel saldırıların planlanması/kolaylaştırılmasında araçsallaştırılabilmekte, ancak yaygınlık verileri sınırlı kalmaktadır (Porter vd., 2025: 2964). Teknoloji-aracılı istismar biçimleri arasında rıza dışı mahrem görüntülerin üretim/dağıtımını yer almakta ve bu pratik “intikam pornografisi” olarak tanımlanmaktadır (Citron ve Franks, 2014). Rıza dışı pornografi; gizli çekim, tehdit yoluyla dağıtım ve misilleme amaçlı ifşa gibi biçimlerle fail stratejilerinde merkezî bir rol oynayabilmektedir (Powell ve Henry, 2017: 211). Böylece çevrimiçi platformların ifade alanı kadar cinsiyete dayalı şiddetin çoğalmasına da zemin hazırladığı görülmektedir.

Siber takip, elektronik araçlarla yinelenen ve tehditkâr izleme biçimlerinin çevrimiçi ortamlara taşınması olarak tanımlanmaktadır (Tokunaga ve Aune, 2017). Bu davranışlar çoğu kez tekrarlayan müdahale ve tehdit içeren örüntülerle ilerlemekte; sosyal medyanın yükselişi faillerin araç setini genişletmektedir (Dreßing vd., 2014). Konum izleme ve gözetim yazılımları, gündelik hareket ve iletişimin denetlenmesini kolaylaştırarak kontrol dinamiklerini güçlendirmektedir (Southworth vd., 2007). Çevrimiçi cinsel taciz istenmeyen cinsel ifadelerden pornografik içerik gönderimine uzanan bir yelpazede kamusal/yarı-kamusal ortamlarda gerçekleşebilmektedir (Barak, 2005). İstenmeyen cinsel görüntü gönderimi gibi “siber flaşlama” pratikleri kurbanlarda utanç, korku ve yıldırma etkisi üretmektedir (Powell ve Henry, 2017: 211). Çeşitli bağlamlarda geniş bir taciz davranış kümesi hukuki düzenlemelerin kapsamı dışında kalabilmekte ve “özel” nitelendirilmesi hesap verebilirliği zayıflatabilmektedir (Powell ve Henry, 2017). Bu süreçler, teknolojik araçların güç asimetrisini pekiştirerek taciz davranışlarını daha sürekli ve erişilebilir hâle getirebildiğini ortaya koymaktadır.

Ötekileştirme, kadınların emeklerinin görünmezleştirilmesi ve ücret/pozisyon eşitsizlikleriyle kurumsal marjinalliğin sürdürülmesi üzerinden açıklanmakta-

dır (Modupe vd., 2019). Siyasal alanda kültürel normlar, ekonomik eşitsizlikler, şiddet/tehdit ve bakım yükümlülükleri kadınların katılımını sınırlandırmaktadır (Olugbemi, 2004). Aile sorumlulukları ve bilgiye erişim eksikliği siyasal hırs ve katılımı kısıtlayıcı etmenler olarak öne çıkmaktadır (Adeniyi, 2003). Kurumsal normlar ve kıdem avantajı, yeni seçilen kadınların kaynak ve liderlik rollerine erişimini daraltarak etkilerini sınırlayabilmektedir (Kerevel ve Atkeson, 2013). Bu durum, toplumsal cinsiyet temelindeki kurumsal ve kültürel engellerin kadınların siyasal temsiliyi yapısal biçimde sınırladığını göstermektedir.

Marjinal gruplar sosyal ağlarda benzer düşünenlerle güvenli etkileşim alanları kurarken gizlilik ihtiyaçları aidiyet kadar kapanma riskini de artırabilmektedir (Clark-Parsons, 2018). Çevrimiçi ağlar savunuculuk ve bilgi paylaşımını kolaylaştırarak ötekileştirilen gruplar için destekleyici topluluklar üretmektedir (Jackson vd., 2018). Ağ temelli üretim/katılım, ortak eylem ve kaynak paylaşımını mümkün kılmaktadır (Shklovski ve Valtysson, 2012). Ancak eleştiriden yalıtılma, mevcut korku ve önyargıları yoğunlaştıran yankı-odası etkileri yaratabilmektedir (Deem, 2019). Sokak protestoları gibi çevrimdışı katılımlar sosyal medya koordinasyonu ile artarken, ayrıcalıklı gruplara kıyasla görünürlük/etki asimetrisi sürmektedir. Gizli örgütlenme, hassas kimlikler için güvenlik gerekçesiyle yaygın bir strateji olmaya devam etmektedir (Crossley vd., 2012). Ötekileştirilen veya aşırı uçtaki gruplar söylem ve gündem yürütmek için kapalı kanallara dayanabilmektedir (McVeigh vd., 2014). Otoriter bağlamlarda çevrimiçi muhalefetin gözetim ve yaptırımla karşılaşma riski, gizli iletişim ve anonimliği teşvik etmektedir (Lei, 2018; Pearce vd., 2018). Bu tablo, çevrimiçi alanların hem destekleyici topluluklar hem de kapalı ve risk barındıran etkileşim ortamları yaratabildiğini göstermektedir.

LGBTİ+ bireyler çevrimiçi kimlik yönetiminde seçici açıklama stratejileri izlemekte; sosyal reddedilme ve taciz deneyimlerini topluluk içinde paylaşmaktadır (Nova vd., 2021). #GirlsLikeUs, trans kadınların hikâyelerini görünür kılan ve savunuculuğu merkezine alan bir katılım ağına dönüşmüştür (Mock, 2012). Sahte profiller, nefret söylemi ve ekonomik kırılganlıkların dayattığı çevrimiçi seks işçiliği, güvenlik ve gizlilik risklerini artırmaktadır (Nova vd., 2021). Kesişen kimlikler nedeniyle ırkçılık, cinsiyetçilik ve ekonomik eşitsizlikler birikimli ötekileştirme mekanizmaları üretmektedir (Jackson vd., 2018). Sonuç olarak dijital ortamların, LGBTİ+ bireyler için hem güçlendirici hem de güvenlik açısından kırılganlık üreten bir ikili alan yarattığı söylenebilir.

Cinsiyete dayalı taciz ve nefret söylemleri, çevrimiçi mecralarda düşmanca dil, tehdit ve pornografik içerik üzerinden işleyen geniş bir pratikler setidir (Barak, 2005). Bu pratikler bireysel ya da kolektif örgütlü saldırılar biçiminde ortaya çıkabilmektedir (Citron, 2014). Nefret söyleminin tanımı tartışmalı olmakla

birlikte düşmanlık, aşağılama, sindirme ve ayrımcılık üretme özellikleri yaygın kabul gören ölçütlerdir (Lillian, 2007; Brown, 2017). Görünürde tarafsız dil, tarihi olarak ezilen grupları hedef alarak hiyerarşileri yeniden üretmekte ve grup üyeliğini saldırı temelinde işaretlemektedir (Richardson-Self, 2018). Cinsiyetçi söylemlerin nefret söylemi olarak sınıflandırılması gerektiği, duyguları kışkırtma ve boyun eğdirme amaçları üzerinden temellendirilmektedir (Lillian, 2007). Cinsiyetçiliğin toplumsal köklülüğü, nefret söylemi olarak tanınmasını zorlaştıran direnç kalıpları üretmektedir (Burton, 1982). Popülist çevrimiçi retorik nefret topluluklarını beslerken, X gibi platformlar bu dilin dolaşımını normalleştiren bir alan işlevi görmektedir (Walton, 2012). Duygulanımın nefret söylemindeki rolü, radikal ideolojilerin desteklenmesi ve hedef bireylerin susturulması süreçlerinde belirleyicidir (Saresma vd., 2020). Bu açıklamalar ışığında, dijital nefret söyleminin toplumsal hiyerarşileri yeniden üreten ve özellikle kadınları hedef alan sistematik bir saldırı biçimi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Damgalama, etiketleme ve statü kaybı süreçleriyle işleyen dinamik bir ayrımcılık formudur (Shi, 2023). Güzellik normları ve beden politikaları medya tarafından pekiştirilerek kadınlar üzerinde gerçekçi olmayan standart baskısı üretmektedir. Bu baskılar bedensel özellikler ekseninde damgalama ve dışlama pratiklerini tetiklemektedir (Wiryawan ve Sutantri, 2023). X, YouTube ve Reddit verileri çekicilik, görünüm, yaşam tarzı, sağlık ve psikolojik iyi oluş eksenlerinde nesneleştirici temaların öne çıktığını göstermektedir. Olumsuz duygular kadın merkezli söylemlerde daha yoğunlaşmakta; utandırma ve özsaygı sorunları kadınları daha sert etkileyen örüntüler üretmektedir (Wanniarachchi vd., 2022). Önceki çalışmalar da çevrimiçi söylemlerin cinsiyete dayalı farklarla damgalayıcı niteliğini ve kadınların nesneleştirilmesine yönelik olumsuz duygulanım yoğunluğunu belgelemiştir (Wanniarachchi vd., 2019). Bu bulgular, çevrimiçi söylemlerin cinsiyet temelli damgalamayı yoğunlaştırarak kadınları daha yüksek oranda olumsuz duygulanıma maruz bıraktığını ortaya koymaktadır.

YÖNTEM

Araştırmada, X kullanıcılarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin söylemlerini “Filenin Sultanları” örneği üzerinden değerlendirmek amacıyla nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Spor ve toplumsal cinsiyetin sosyal medyada kesişimine ilişkin yerli literatürdeki sınırlı kapsama karşın, şampiyonluk gibi yüksek görünürlüklü bir olayın söylem üretimine etkisi, olay-temelli nitel okumalara elverişli bir bağlam sunmaktadır. Çalışma, kadın sporcuların hangi özelliklerle öne çıkarıldığı ve hangi dilsel/kavramsal çerçevelerle nitelendirildiğini çözümlemeyi hedeflerken; homofobi, nefret, dinî/ideolojik referanslar, millî semboller ve cinsiyet normları arasındaki anlamsal gerilimleri görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda temaya dayalı içerik analizi ve söylem çözümlemesi mantığını izleyen dilsel/kavramsal inceleme birlikte işletilmiş; dilsel biçimler,

etiketler, çağrışım ağları ve tekrar eden kalıp ifadeler üzerinde durulmuştur.

Araştırma Materyali

Araştırmanın materyali, Türkiye Voleybol Federasyonu (TVForgtr) adlı resmi X hesabının 3 Eylül 2023 tarihli şampiyonluk odaklı paylaşımlarına gelen yorumlardan derlenmiştir. Filenin Sultanları'nın resmî hesabında 2018 sonrası paylaşım bulunmaması nedeniyle kurumsal ve yüksek erişimli bu hesap, evren yerine geçen veri kaynağı (proxy) olarak seçilmiştir. Alternatif materyal olarak sporcu bireysel hesapları veya hashtag temelli veri setleri değerlendirilebilir olmakla birlikte, bu çalışma kurumsal bir söylem etrafında kümelenen kullanıcı tepkilerini incelemeyi amaçladığı için yüksek erişim ve temsiliyet gücüne sahip TVF paylaşımları veri kaynağı olarak tercih edilmiştir. Böylece bireysel popülerite etkisi azaltılarak söylemsel kutuplaşmanın kurumsal bir bağlamda nasıl üretildiği analiz edilmiştir. Materyale erişim, X'in gelişmiş arama operatörleri kullanılarak API olmaksızın manuel biçimde gerçekleştirilmiş; "from:TVForgtr since:2023-09-03 until:2023-09-04" sorgusu üzerinden ilgili gönderiler ve altlarındaki birincil yorumlar ile bu yorumlara verilen yanıtlara (reply) ulaşılmıştır.

Materyale ilişkin yapılan ön incelemede, destekleyici ifadelerin yanı sıra olumsuz söylemlerin büyük bölümünün Ebrar Karakurt'un cinsel kimliği etrafında kümelendiği; millî-manevî referanslarla harmanlanan homofobik, ideolojik ve cinsiyet normatif söylemlerin belirginleştiği gözlemlenmiştir. Veri bütünlüğü, aynı gönderi/yorumun yinelenen ekran görüntüleri ve zaman damgalarıyla dokümanite edilerek; olası silinme durumlarında iz sürmeyi kolaylaştıracak kayıt alma tekniğiyle güvence altına alınmıştır.

Veri Analizi

Veri analizi, temaya dayalı içerik analizi çerçevesinde yürütülmüş; tekrar eden temalar, kalıp söylemler ve anlamsal örüntüler açık-eksensel kodlama sırasıyla ortaya konmuştur (Krippendorff, 2004; Neuendorf, 2017). İçerik analizi, metin, görüntü ya da iletişim materyallerinin mesaj özelliklerini sistematik, nesnel ve tekrarlanabilir biçimde kodlayarak analiz etme yöntemidir (Krippendorff, 2004: 18). Bu yöntemde, hem açık hem de örtük içerikler değerlendirilmekte ve elde edilen kategoriler aracılığıyla içeriklere ait temalar ortaya konmaktadır (Neuendorf, 2017: 10). İçerik analizi, sosyal bilimlerde özellikle iletişim araştırmalarında nitel verilerin sistematik çözümlemesinde kullanılan en temel tekniklerden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 238).

Analitik yaklaşım, veriye duyarlı kodlamayı literatürde önerilen kavramsal şemalarla dengeleyen karma (indüktif-dedüktif) bir çerçevede kurgulanmıştır. Araştırma tasarımı, sosyal medya verisinin doğasına uygun biçimde yorumlayıcı bir yaklaşıma dayanmaktadır (Patton, 2015: 96). Amaç nedensel çıkarımdan ziyade bağlamsal anlamlandırmadır. Etik açıdan yalnızca herkese açık paylaşımlar ve

görünür kullanıcı adları kullanılmış; bireysel hesaplar raporlamada maskelenmiştir.

Analiz birimi olarak birincil yorumlar (paylaşımların altına yazılan olumsuz/karşıt içerikler) ve bu yorumlara verilen yanıtlar (çoğunlukla karşıt-söylem) birlikte ele alınmış; böylelikle çatışmalı anlam alanlarının etkileşimsel doğası korunmuştur. Kodlama dosyası, başlangıçta literatürden türetilmiş üst temalar (cinsiyetçilik, homofobi, nefret, dinî/ideolojik çerçeveleme, milliyetçi sembolleştirme, performansın arka plana atılması) ile başlatılmış; veri üzerinde yinelenen indüktif gözlemlerle alt temalar genişletilmiştir. Sayısal destek amacıyla tema, alt tema ve kalıp ifadelerle ilişkin frekans ve yüzde dağılımları raporlanmış, temsili örnekler metin içinde doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlilik

Çalışmada öncelikle inandırıcılık (credibility) için veriler ayrıntılı biçimde dokümanite edilmiş, X platformundaki paylaşımlar ve yorumlar tarih ve içerik bilgileriyle kaydedilerek analiz sürecinde şeffaflık sağlanmıştır (Lincoln ve Guba, 1985). Kodlama sürecinde elde edilen temalar ve alt temalar, doğrudan alıntılarla desteklenmiş, böylece yorumların bağlamsal bütünlüğü korunarak betimleme (thick description) yöntemi uygulanmıştır (Miles vd., 2014: 279). Aktarılabirlik (transferability) için araştırma evreni ve örneklem ayrıntılı biçimde tanımlanmış, araştırma materyalinin hangi hesap ve hangi tarih aralığından toplandığı açıkça belirtilmiştir. Böylelikle benzer bağlamlarda yapılacak çalışmalar için bulguların aktarılabirliği güçlendirilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 273).

Tutarlılık (dependability) kapsamında analiz süreci adım adım kayıt altına alınmış, kodlama ve tema oluşturma süreçlerinde kullanılan ölçütler sunulmuştur (Miles vd., 2014: 312). Örneğin “homofobik söylem” teması, cinsel kimliğe yönelik doğrudan olumsuz veya dışlayıcı ifadeler olarak açıkça tanımlanmıştır. Ayrıca çalışmada kodlayıcılar arası güvenilirlik sağlamak amacıyla aynı veri seti, araştırmacı dışında bir akademisyen tarafından bağımsız biçimde kodlanmıştır. Kodlama sonuçları karşılaştırıldığında yaklaşık %85 oranında uyum elde edilmiş, bu oranın %80’in üzerinde olmasıyla analiz sürecinin tutarlılığı desteklenmiştir (Miles ve Huberman, 1994). Doğrulanabilirlik (confirmability) için ise araştırmacı önyargılarından arındırılmış, yalnızca herkese açık verilerden elde edilen söylemler dikkate alınmıştır. Kodlama defteri, analiz notları ve örnek alıntılar, denetim izi (audit trail) mantığıyla arşivlenmiştir (Lincoln ve Guba, 1985).

Sınırlılıklar

Bu araştırma, Türkiye A Milli Kadın Voleybol Takımı’nın 2023 Avrupa Şampiyonluğu sonrasında X platformunda oluşan yoğun etkileşimi odaklı biçimde, 3-4 Eylül 2023 tarih aralığında erişilebilen söylemlerle sınırlıdır. Zaman penceresinin

dar tutulması, ulusal gurur ve kolektif coşkunun en görünür olduğu anlarda üretilen söylemlerin ayrışmasını mümkün kılarak olay temelli dil pratiklerinin daha net çözümlenmesini sağlamıştır. Buna karşılık farklı dönemlere yayılmış rutin etkileşimlere veya başka olayların etkilerine ilişkin genellenebilirlik iddiasını sınırlamaktadır. Çalışmanın kapsamı, kadın sporculara yönelik olumsuz ve karşıt olarak kodlanan cinsiyetçi, homofobik, nefret içerikli, ideolojik ve ayrıştırıcı yorumlarla sınırlandırılmış; destekleyici/olumlayıcı söylemler ise karşıt söylem dinamiklerini anlamak amacıyla bağlamsal olarak dikkate alınmıştır. Ek olarak X'in ve kullanıcıların sonradan gerçekleştirdiği silme/erişim kısıtları nedeniyle bazı içeriklerin evrimi izlenememiş, analiz yalnızca belirtilen tarihlerde erişilebilen paylaşım ve yorumlar üzerinden yürütülebilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada yanıt aranan “X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik söylemlerinde olumsuz ve karşıt söylemlerin dağılımları nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

X paylaşımlarında toplam yorum ve olumsuz/karşıt yorumların dağılımı

Paylaşımlar	Toplam Yorum Sayısı	Olumsuz/Karşıt Yorum Sayısı	Olumsuz/Karşıt Yorumların Oranı
1	14	12	%85,71
2	88	41	%46,59
3	158	59	%37,34
4	346	59	%17,05
5	45	23	%51,11
6	56	20	%35,71
7	31	11	%35,48
8	102	29	%28,43
9	17	8	%47,05
10	150	35	%23,33
11	387	26	%6,71
12	332	19	%5,72
Toplam	1726	342	%19,81

Not: İncelenen tüm paylaşımların orijinal içerikleri, ekler bölümünde görsel olarak sunulmuştur

İncelenen 12 paylaşım altında toplam 1.726 yorumun 342’si olumsuz/karşıt niteliktedir (%19,81). Toplam yorum sayısı en yüksek paylaşımlar 11 (387), 4 (346) ve 12 (332) numaralı paylaşımlardır. Olumsuz/karşıt oranı en yüksek olanlar ise 1 (%85,71), 5 (%51,11), 9 (%47,05) ve 2 (%46,59) numaralı; en düşük olanlar 12 (%5,72) ve 11 (%6,71) numaralı paylaşımlardır. Bu dağılım, olumsuz söylemin tüm içeriklere homojen yayılmadığını; bazı gönderilerin tartışma/kişiye odak-

lı temalar nedeniyle orantısız biçimde olumsuz tepki çektiğini göstermektedir. Araştırma sorusuna karşılık olarak X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik olumsuz ve karşıt söylemleri eşit dağılmamaktadır. Belirli paylaşımlar ve temalar etrafında yüksek yoğunlukta toplanmakta, diğerlerinde belirgin biçimde düşük kalmaktadır. Şampiyonluk sonrası iki paylaşım (11 ve 12) 719 yorum içinde yalnızca 45 olumsuz/karşıt yorum barındırmıştır (%6,26); bu oran hem genel oranın (%19,81) hem de maç öncesi ilk 10 paylaşımın toplamına göre (1007 yorumda 297 olumsuz-%29,49) belirgin biçimde düşüktür. Bu karşılaştırma, ulusal gurur/başarı çerçevesinin olumsuz söylemi bastırdığını ve tartışma çıkarabilecek bireysel/ideolojik odakların görünürliğini azalttığını göstermektedir.

Araştırmada yanıt aranan “X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik toplumsal cinsiyetçi söylemlerinin anlamsal çözümlemeleri nelerdir?”, Homofobik ve cinsiyetçi söylemler, sporcuların bireysel kimlikleri ile millî kimlik sembolleri arasında nasıl bir gerilim yaratmaktadır?” ve “Sosyal medyadaki nefret söylemi, platforma özgü anonimlik ve çözülme dinamikleriyle nasıl şekillenmektedir?” sorularına ilişkin bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

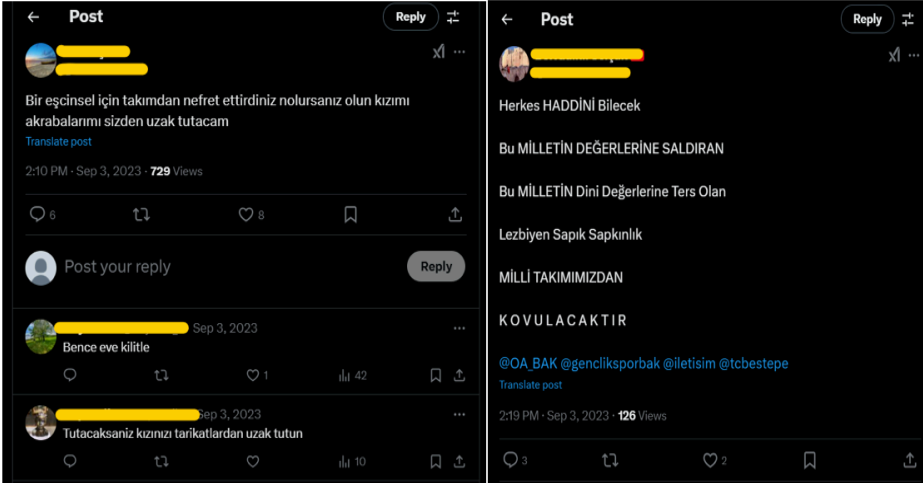
Olumsuz/karşıt paylaşımlarda en sık kullanılan kelimeleri dağılımı

Kelimeler	Sıklık (frekans)
Ebrar	88
Millî	71
Türk	40
Federasyon	38
Lezbiyen/lez/lezzo	31
LGBT	29
Sırbistan	25
Sultan	15
Abdülhamit	14
Ahlak	14
Sapık	12
Sırp	11
Hakaret	10
Türkiye	10
Yobaz	10
Müslüman/İslam	9
Vargas	9
Eşcinsel	8
Lpg	7
Hain	6

Bulgular, kadın sporcuların başarılarından çok cinsel kimlikleri ve toplumsal roller üzerinden değerlendirildiğini ortaya koymuştur. “Ebrar” isminin yanı sıra “lezbiyen/lez/lezzo”, “LGBT” ve “eşcinsel” gibi ifadelerin sık tekrarlanması, homofobik ve cinsiyetçi dilin tartışmaların merkezinde olduğunu göstermektedir. Bu ifadeler, kimlikleri küçümseyici, alaycı ve ötekileştirici bir bağlamda kullanılarak kadın sporcuların profesyonel kimliklerinin gölgelenmesine yol açmaktadır. Yorumlarda sporcuların “ahlaksız” veya “sapık” olarak etiketlenmesi, toplumsal cinsiyet normlarına uymayan kadınların sosyal kabulden dışlandığını göstermektedir.

Şekil 1

Toplumsal cinsiyetçi söylemlerin anlamsal çözümlemesine ilişkin bazı örnekler

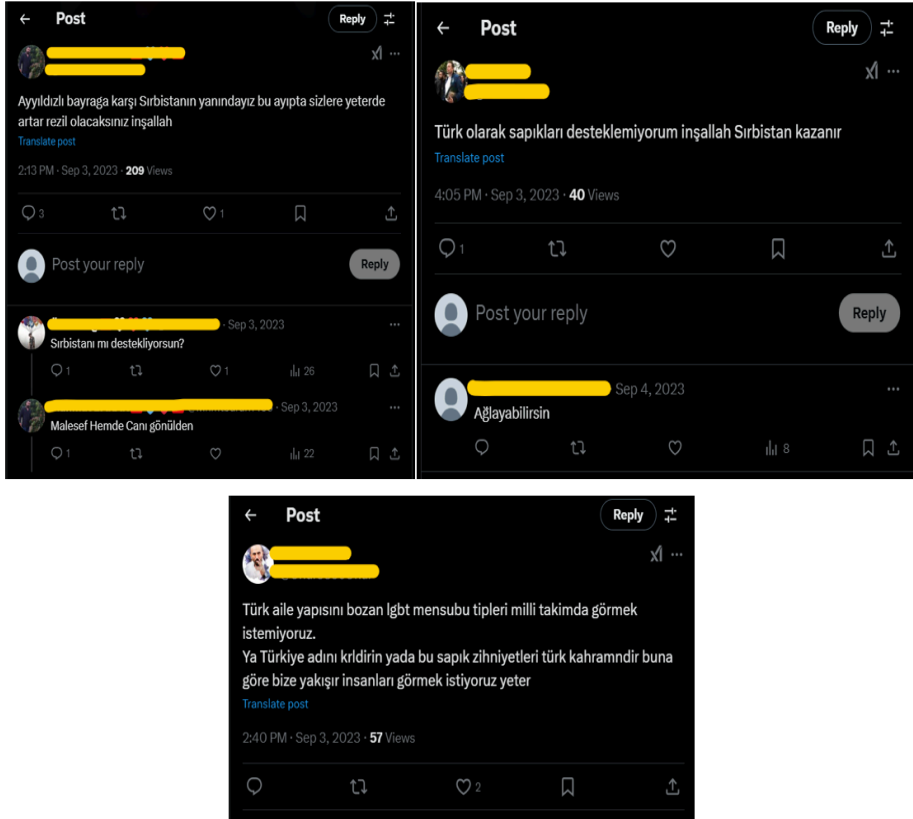

Homofobik söylemler, bireylerin kimliklerini yalnızca kişisel bir tercih değil, aynı zamanda milli kimliğe yönelik bir tehdit olarak çerçevelemiştir. “Millî takımında LGBT istemiyoruz” ya da “Türk aile yapısını bozan” gibi ifadeler, sporcuların cinsel yönelimlerini ulusal birlik ve dini değerlerle bağdaştırılmaz hale ge-

tirmektedir. Bu çerçevede LGBTİ+ kimlikler, “biz” ve “onlar” ayrımı üzerinden milli kimliğin dışında konumlandırılmıştır. “Sırbistan’ı destekleme” veya “hain” gibi ifadeler, yalnızca bireylere değil, milli sembollere karşı bir muhalefet üretmiştir. Böylece spor, ideolojik ve milli kimlik çatışmalarının sahasına dönüştürülmüş; başarıya rağmen toplumsal kutuplaşmanın derinleştiği görülmüştür.

Şekil 2

Cinsel kimlik ile milli kimlik arasındaki gerilime ilişkin bazı örnekler

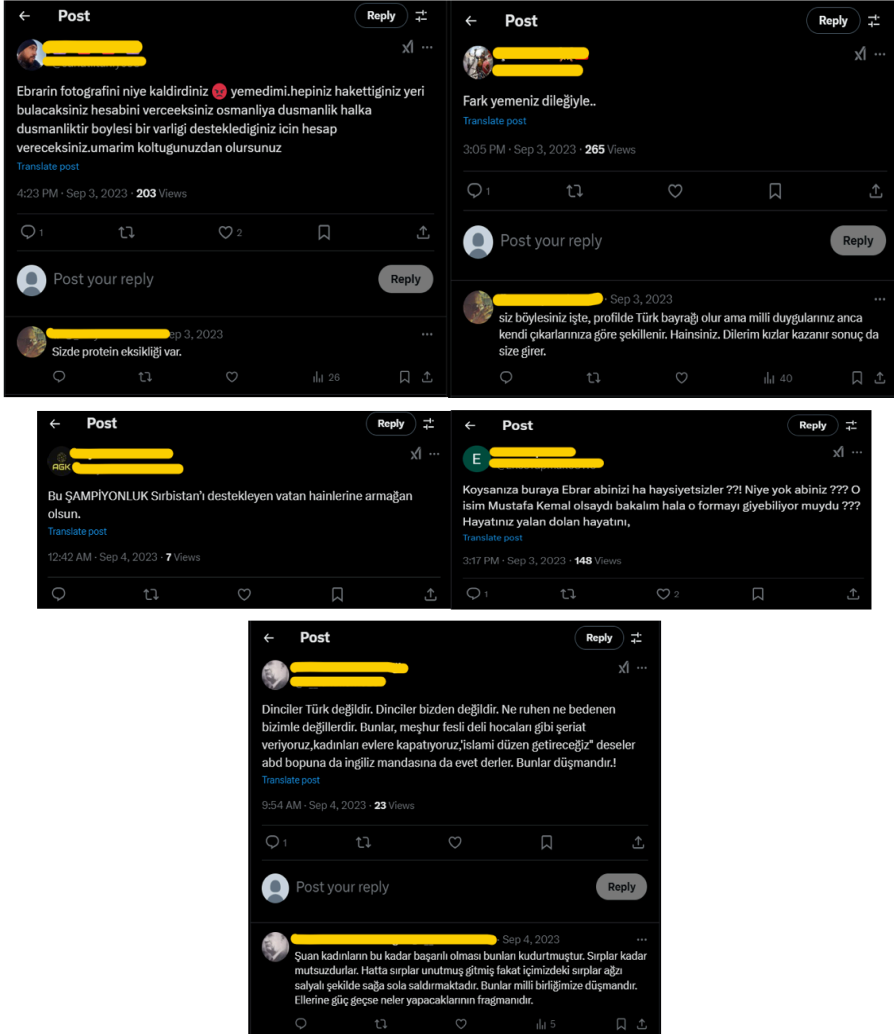

X platformunda anonimlik, nefret söylemlerinin sıklığını ve sertliğini artıran bir etken olarak öne çıkmıştır. Argo, hakaret, dini ve ideolojik sembollerle yüklü ifadeler, bireylerin kimliklerini aşağılayan bir dil yaratmıştır. “Sapık olacağına Sırp ol” veya “Müslüman Türk halkı sizden değil” gibi yorumlar, hem kimliksel hem de milli aidiyet üzerinden dışlama üretmiştir. Buna karşılık bazı kullanıcılar, karşıt görüşleri “vatan hainliği” veya “yobazlık” ile itham ederek tartışmayı daha da kutuplaştırmıştır. Bu durum, sosyal medyanın hem homofobik ve cinsiyetçi söylemleri yeniden üreten hem de karşıt tepkiler yoluyla ayrışmayı keskinleştiren bir mecra işlevi gördüğünü göstermektedir. “Yobazlar izlemesin maçı” şeklindeki

karşıt yorumlar, LGBTİ+ ve milli takım destekçileri tarafından LGBTİ+ karşıtlarına yönelik bir aşağılama aracı olarak kullanılmıştır. LGBTİ+ karşıtlarını geri kalmış, hoşgörüsüz ve çağdaş değerlere uyumsuz olarak nitelendiren bu söylem, ahlaki ve dini değerleri LGBTİ+ karşıtı bir ideolojiyle ilişkilendiren bir eleştiriyi içermektedir. Bu dil, LGBTİ+ bireylere yönelik saldırılara tepki olarak kullanılsa da kadın çalışmalarında özellikle toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan bir grubun, karşı tarafı küçümseyen bir dil kullanmasının tartışmayı daha da kutuplaştır-
dığına dikkat çekilmektedir.

Şekil 3

Milli ve ideolojik duygularla ilişki kurularak yapılan söylemlere ilişkin bazı örnekler

Şekil 3’te yer alan bazı yorumlarda, kadın voleybolculara karşı Osmanlı geçmiş ve tarihsel figürlerin ahlaki ve ideolojik üstünlük kurma aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Görsellerde yer alan “Osmanlı’ya hakaret” ve “Sultan Abdülhamit” ile ilgili göndermeler, kadın sporculara yönelik eleştirilerin tarihsel-milliyetçi bir hafıza üzerinden yapılandırıldığını göstermektedir. Bu söylemler, sporcuların bireysel ya da sportif kimlikleri yerine onların varsayılan ideolojik konumlarını merkeze almakta; Osmanlıcılık üzerinden tanımlanan değerlerle uyumsuz görülen kimlikleri dışlamaktadır. Dini ve Osmanlıcı referanslarla kurulan bu söylemlere karşı geliştirilen bazı yanıtlar ise karşıt bir ideolojik pozisyon üzerinden şekillenmektedir. Görsellerde yer alan “dinci”, “gerici”, “çağ dışı” gibi nitelermeler, bu kez karşı tarafı akıl dışı ve ilerlemeye kapalı olarak etiketlemektedir. Her ne kadar bu ifadeler ayrımcı söylemlere bir tepki olarak ortaya çıksa da, karşıt grubu küçümseyen ve homojenleştiren bir dil üretmektedir. Bu durum, tartışmanın uzlaşmacı bir zemine taşınmasını engellemekte; dini/Osmanlıcı söylem ile seküler/Kemalist söylem arasında keskin bir kutuplaşmayı derinleştirmektedir.

Üç araştırma problemine ilişkin bulgular birlikte ele alındığında, kadın sporcuların sosyal medyadaki temsillerinin çoğunlukla cinsiyetçi, homofobik ve ideolojik çerçeveler içinde şekillendiği görülmektedir. Sporcuların bireysel başarılarının önüne geçen bu söylemler, toplumsal normlar ve milli kimlik tartışmalarıyla harmanlanmış, sporun birleştirici işlevi yerine ayrıştırıcı bir zemin oluşturmuştur. Anonimlik ve dijital mecraların yapısı, bu tür nefret söylemlerinin daha yoğun ve görünür hale gelmesine aracılık etmiştir.

Araştırmada yanıt aranan “X kullanıcılarının kadın sporculara yönelik söylemlerinde toplumsal cinsiyet unsurlarına ilişkin temaların dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3.

X kullanıcılarının söylemlerinden ortaya çıkan temalar

Kodlar	Kategoriler	Temalar
“Lezbiyen”/ “Lez/Lezzo/LPG’li” (f=38) “LGBT’li” (f=29) “Sapık” / “Sapkın” (f=17)	Lezbiyenlik / LGBTİ+ Bi- reylere Haka- ret (f=84)	Homofobi / LGBTİ+ Düşmanlığı (f=96)
“Eşcinsel sporcu” (f=8) “Kovulsun, milli formayı hak etmiyor” (f=4)	Eşcinsel Spor- cu Karşıtlığı (f=12)	
“Boş yapma” (f=17) “Pislik” / “Omurgasız” / “Ahlaksız” (f=20) “Hain” / “Vatan Haini” (f=6)	Küfür / Hakaret (f=43)	Nefret ve Ayrıştırma (f=85)

“Bedelini ödeyeceksiniz” (f=4) “Gereğini yapın, yoksa...” / “Görüreceğiz...” (f=6) “Rezil olacaksınız” (f=7)	Tehdit ve Şiddet Çağrısı (f=17)	
“Sırbistan’ı tutuyoruz” (f=20) “İçimizdeki Sırlar” (f=5)	Rakibi Destekleme/ Anti-Millî Tutum (f=25)	
“Osmanlı’ya/ecdadımıza hakaret var” (f=11) “Abdülhamit’e saygısızlık” (f=10) “Din düşmanlığı / biz Müslümanız” (f=4) “Oy yok belediye seçimlerinde” (f=3) “Reis gereğini yapın / FETÖ’cü” (f=2)	Osmanlı ve Dini Değerlere Hakaret (f=25) Siyasi Tehdit (f=5)	Dini ve İdeolojik Saldırı (f=30)
“Kadın takımı yüzünden tiksindim” (f=10) “Bunlar zaten yenilecek” (f=14)	Kadın Sporcuları Küçümseme (f=24)	Cinsiyetçi Söylem (f=24)
“Hande torpilli, Ebrar sayı getirmiyor” (f=9) “Federasyon istifa” (f=21) “Hoca kayırıyor, yönetemiyorsunuz” (f=5)	Performans Eleştirisi (f=9) Federasyon / Teknik Ekip Eleştirisi (f=26)	Performansa Dayalı Önyargılar (f=35)

Açık tematik dağılım, olumsuz söylemin en yoğun biçimde Homofobi/LGBTİ+ düşmanlığı ekseninde kümelenildiğini göstermektedir (f=96). Bu temada iki kategori öne çıkmaktadır. Bunlar Lezbiyen/LGBT’ye hakaret (f=84) ve eşcinsel sporcu karşıtlığıdır (f=12). “Lezbiyen/Lez/Lezzo/LPG’li” (f=38), “LGBT’li” (f=29) ve “Sapık/Sapkın” (f=17) gibi kodlar, cinsel yönelimi doğrudan aşağılama ve dışlama aracı olarak konumlandırmaktadır. “Kovulsun/millî formayı hak etmiyor” türü ifadeler, hakareti kurumsal dışlama talebi ile birleştirmektedir. Kısacası, kimlik temelli etiketleme negatif duygulanım yanı sıra millî formadan mahrum bırakma çağrılarını da beslemektedir.

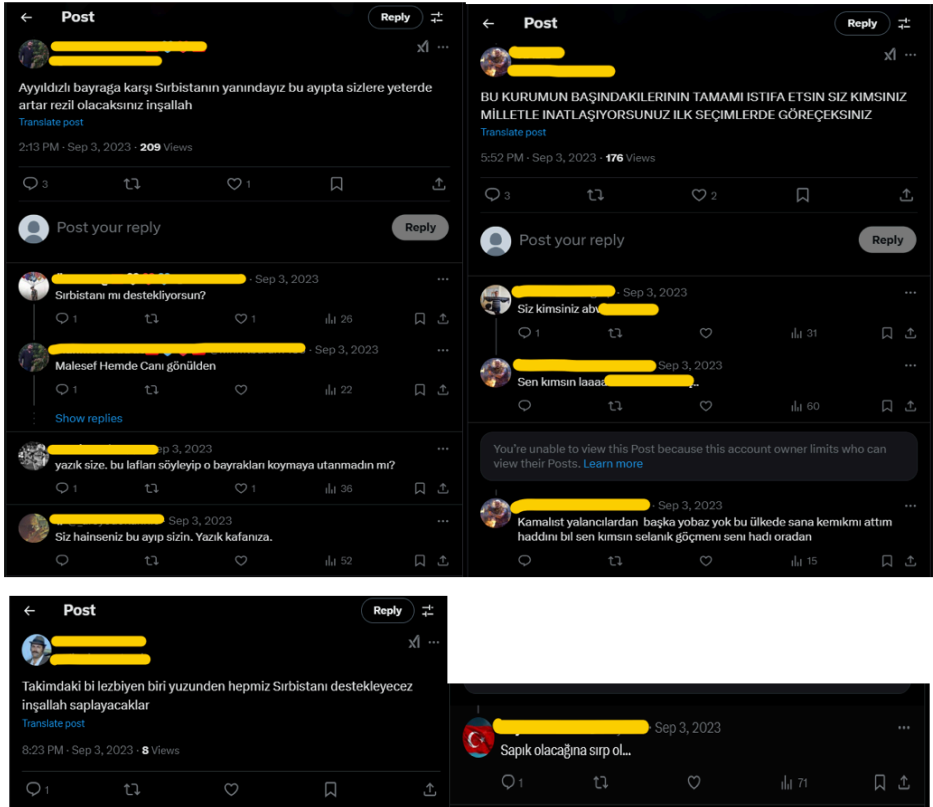
İkinci önemli tema Nefret/Ayrıştırma (f=85) olup küfür/hakaret (f=43), tehdit-şiddet çağrısı (f=17) ve rakibi destekleme/anti-millî tutum (f=25) alt kategorilerinden oluşmaktadır. “Pislik/Omurgasız/Ahlaksız” (f=20) ve “Hain/Vatan haini” (f=6) gibi kodlar kişiyi tamamen değersizleştiren bir dile işaret ederken; “Bedelini ödeyeceksiniz”, “Gereğini yapın, yoksa...” gibi kalıplar örtük-açık yaptırım çağrısına dönüşmektedir. “Sırbistan’ı tutuyoruz” (f=20) ve “İçimizdeki Sırlar” (f=5) gibi kodlar, spor alanında karşı tarafla özdeşleşme üzerinden millî aidiyeti tartışmaya açmakta, bu da homofobik motivasyonun millî anlayışı tersine çevirebildiğini göstermektedir.

Dini ve İdeolojik saldırı teması (f=30), söylemin tarihsel-dinî sembollerle meşrulaştırıldığı bir yönü tanımlamaktadır. Osmanlı ve dinî değerlere hakaret (f=25) ile siyasi tehdit (f=5). “Osmanlıya/ecdamımıza hakaret var” (f=11), “Abdülhamit’e saygısızlık” (f=10) ve “Din düşmanlığı/Biz Müslümanız” (f=4) kodları, LGBTİ+ karşıtlığını ecdat/din referanslarıyla harmanlamaktadır. “Oy yok.../Reis gereğini yapın” (f=5) ise itirazı seçim ve iktidar diliyle siyasal baskıya çevirmektedir.

Cinsiyetçi söylem (f=24) kadın sporcuların kadın oldukları için küçümsendiği bir durumu göstermektedir. “Kadın takımı yüzünden tiksindim” (f=10), “Bunlar zaten yenilecek” (f=14) kodları, başarı/performans yerine cinsiyet temelli değersizleştirme üretmektedir. Buna paralel performans dayalı önyargılar (f=35), performans eleştirisi (f=9) ile federasyon/teknik ekip eleştirisini (f=26) biraraya getirmektedir. “Hande torpilli”, “Ebrar sayı getirmiyor” gibi ifadeler kişisel hatayı kalıcı yetersizlik ve kayırma anlatısına, “Federasyon istifa” (f=21) ise sportif tartışmayı kurumsal suçlama eksenine çekmektedir.

Şekil 4

Söylemlerden ortaya çıkan temalara ilişkin bazı örnekler

Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, tematik yoğunluk kimlik temelli dışlama (homofobi) ve nefret/ayrıştırma etrafında toplanmaktadır. Dinî-tarihî ve siyasal referanslar bu dışlamayı meşrulaştırıcı çerçeveler sağlamakta; cinsiyetçi küçümseme ve performans önyargıları ise kimlik eksenli saldırıyı spor odaklı içerik üzerinden yeniden üretmektedir. Bu yapı, kadın sporcuların temsiline dair tartışmanın sporu aşarak kimlik-millî aidiyet-ideoloji üçgeninde şekillendiğini göstermektedir.

Şampiyonluk Öncesi ve Sonrası Söylemlerin Analitik Olarak Karşılaştırılması

Şampiyonluk öncesi ve sonrası paylaşımlar karşılaştırıldığında, olumsuz ve karşıt söylemlerin yoğunluğunda belirgin bir farklılaşma olduğu görülmektedir. Tablo 1’de sunulan bulgular, maç ve şampiyonluk öncesi paylaşımlarda olumsuz söylemlerin daha yüksek oranlarda yoğunlaştığını; buna karşılık şampiyonluk sonrası paylaşımlarda bu oranın belirgin biçimde azaldığını göstermektedir.

Öte yandan, maç öncesi yapılan ilk 10 paylaşımda (11 ve 12 hariç) toplam 1394 yorum yer alırken, bunların 489’u (%35,08) olumsuz veya karşıt söylem içermektedir. Buna karşılık şampiyonluk sonrası yapılan son iki paylaşımda toplam 719 yorum tespit edilmiş ve bu yorumların yalnızca 45’i (%6,26) olumsuz niteliktedir. Bu belirgin fark, şampiyonluk gibi ulusal gurur unsuru taşıyan başarıların, en azından kısa vadede, olumsuz ve karşıt söylemlerin görünürliğini azalttığını göstermektedir. Şampiyonluk sonrası paylaşımların daha kolektif ve coşku odaklı bir dil içermesi, bireysel veya tartışmalı figürlere yönelik eleştirilerin geri planda kalmasına yol açmış olabilir. Ayrıca başarı anlarında eleştirel söylemlerin sosyal baskı nedeniyle daha sınırlı biçimde ifade edilmesi, olumsuz yorum oranındaki düşüşü açıklayan bir diğer olası etken olarak değerlendirilebilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmadan ulaşılan sonuçların temeli, Homofobi/LGBTİ+ düşmanlığı ile milliyetçi-dinî çerçevelerin kesişmesi ile ilişkilidir. Bulgular, olumsuz söylemin önemli bir bölümünün kadın sporcuların cinsel yönelimi etrafında kurulduğunu ve bunun çoğunlukla millî kimlik ve dinî/ahlakî referanslarla meşrulaştırıldığını göstermektedir. “Lezbiyen/sapık” gibi etiketler, “millî forma” ve “Türk aile yapısı”na atıfla dış grup inşasına bağlandığında, Sosyal Kimlik Kuramı’nın öngördüğü “biz/öteki” sınırlarının keskinleştirilmesi mekanizması çalışmakta; grup üstünlüğüne tehdit algısı yükseldikçe dil de sertleşmektedir (Tajfel ve Turner, 1979, 1986). Şampiyonluk anında olumsuzluğun belirgin azalması ise ortak başarı anlatısının kısa süreli kimlik bütünleştirici etkisini doğrulamaktadır (Tajfel ve Turner, 1986: 277). Bu arada kesişimsellik perspektifi, kadın, LGBTİ+ ve “anti-millî” konumlandırımlarının iç içe geçerek “lezbiyen hain” gibi katmanlı ötekileştirme kalıpları üretmesini açıklamaktadır (Crenshaw, 1989: 149-150). Li-

teratürde de milliyetçilik söyleminin LGBTİ+ karşıtlığını meşrulaştıran bir araç olarak devreye girdiği; “ulusal/ırksal/dinî ötekiler”e dair ahlaki hiyerarşiler kurduğu gösterilmiştir (Kaufman, 2023; Grodecki vd., 2024). Bu bulgular, cinsiyet ve yönelim temelli dışlamanın milliyetçi-dinî anlamlarla birleştiğinde daha sert ve çok katmanlı bir ötekileştirme biçimine dönüştüğünü göstermektedir.

Kadın voleybolcuların performansı, norm dışılık ve sembolik yok sayma ilişkisi kapsamında; kadın voleybolcuların “abi”, “cyborg” gibi maskülenleştirici/insansızlaştırıcı nitelendirmelerle hedef alınması, cinsiyetin sabit öz değil, tekrar edilen performans olduğu; norm-dışı icraların toplumsal yaptırıma uğradığı yönündeki argümanla uyumludur (Butler, 1993; Butler, 1999: 25-34). Başarıların “zaten yenilecekler/tiksindim” gibi kalıp yargılarla gölgelenmesi, kadın emeğinin değersizleştirilmesi ve/veya görünmezleştirilmesi anlamına gelirken; bu da sembolik yok sayma kavramı ile bağdaştırılabilir (Tuchman, 1978, 2000: 150-151). Geleneksel ve sosyal medyada kadın sporcuların çoğu zaman görünüm/cinsiyet üzerinden değerlendirilmesi ve başarılarının arka plana itilmesi literatürde saptanan bulgular arasındadır (Kian vd., 2011; Bruce, 2016). Dijital ortamda yükselen gendertrolling ve siber-mizojini akımları da kadın düşmanı kültürü örgütlü biçimde pekiştirmektedir (Banet-Weiser, 2018; Jouët, 2018; Piñeiro-Otero ve Martínez-Rolán, 2021). Ulaşılan sonuçlar, kadın sporcuların başarılarının toplumsal normlara uymayan temsil kalıpları nedeniyle sistematik biçimde değersizleştirildiğini ortaya koymaktadır.

Nefret ve ayrıştırma söylemleri ile çevrimiçi çözülme bulguları kapsamında; hakaret, tehdit ve rakibi destekleme (anti-millî tutum) gibi alt kategorilerin yoğunluğu, sosyal medyanın argo ve cezalandırıcı dilini yansıtmaktadır. Çevrimiçi çözülme dinamiği, anonimlik, görünmez kitle ve asenkron etkileşimin “yüz yüze söylenmeyecek” ifadeleri kolaylaştırdığını öne sürmektedir. Özellikle maç öncesi dönemde dilin keskinleşmesi ve zaferle birlikte tonun gevşemesi bu mekanizmayı desteklemektedir (Suler, 2004: 321-323). Nefret söyleminin, belirli gruplara “toplumda size yer yok” mesajı vererek pasifleştirici ve dışlayıcı bir işlev gördüğü; taraftar kültürlerinde/çevrimiçi platformlarda hegemonik erkeklik, cinsiyetçilik ve homofobi ile eklemlendiği farklı çalışmalarda gösterilmiştir (Nylund, 2004; Kian vd., 2011; Özsoy ve Yıldız, 2013). Elde edilen bulgular, çevrimiçi etkileşim dinamiklerinin nefret yüklü ifadeleri kolaylaştırarak cinsiyetçi ve homofobik kültürün yeniden üretilmesine zemin sağladığını göstermektedir.

Dinî ve ideolojik çerçeveleme bulguları kapsamında; “Osmanlı/Abdülhamid/ecdat”, “Müslümanız” gibi referanslarla kurulan söylem, spor alanını ahlak ve ideoloji mücadelesinin zemini haline getirmektedir. İçeriklerin “ahlaksızlık”, “millî değerlerden sapma” gibi kodlarla okunması, çerçeveleme ve temsil tartışmalarıyla uyumludur. Bireylerin nasıl kodladığı ve kullanıcıların bunu nasıl çözümlediği,

yorumları etkilemektedir (Hall, 1980: 128-130). Bulgularda maç öncesi kişisel portreler ve kimlik ipuçları etrafında ahlakî çerçeve güçlenirken; şampiyonluk sonrası “zafer” çerçevesi olumsuzluğu bastırmıştır.

Performansa atfedilen önyargılar kapsamındaki bulgularda teknik eleştiriden kişiselleştirmeye yönelim mevcuttur. “X oyuncu torpillî”, “federasyon istifa” gibi kalıplar, teknik değerlendirmeden çok kişiselleştirme ve kurumsal suç atfetme eğilimini göstermektedir. Kadın sporcuların doğuştan daha az yetenekli olduklarına dair inançların medya söylemleriyle beslendiği; performansın cinsiyet/kültürel norm merceğinden okunduğu tekraren gösterilmiştir (Sanderson, 2013; Bruce, 2016; Bowes ve Culvin, 2021). Bu bulgular, kadın voleybolcularla ilgili olarak performans eleştirisinin sıkça cinsiyet ve cinsel yönelimle iç içe sunulmasıyla örtüşmektedir.

Sonuçlara yönelik genel tablo, sporun rekabet alanı dışında kimlik ve değer mücadelelerinin sahnesi olduğunu desteklemektedir. Olumsuz söylem, kadın/LGBTİ+ kimliklerini heteronormatif millî ahlak çerçevesiyle sınamaya, biz/öteki ayrımını keskinleştirmeye hizmet etmektedir. Kadın voleybolculara yönelik X yorumlarında homofobi, cinsiyetçilik, milliyetçi-dinî referanslar ve performansa dayalı önyargılar iç içe geçerek yeniden üretilmektedir. Spor, toplumsal cinsiyet, kimlik ve ideolojik çatışmaların yansıdığı bir platform haline gelmektedir. Kadın sporculara ve LGBTİ+ kimliklere yönelik olumsuz söylemler, bireysel performanstan çok toplumsal cinsiyet normları, milli/dinî değerler ve ideolojik aidiyetlerle şekillenmekte; spor alanı da bu kutuplaşmaların yeniden üretildiği mecra işlevi görmektedir.

Bu çalışmanın sonuçları, kadın sporculara yönelik cinsiyetçi ve homofobik söylemlerin, özellikle yüksek görünürlüklü başarılar sırasında arttığını göstermektedir. Bu nedenle sportif kurumlar, özellikle milli maçlar ve şampiyonalar gibi önemli ulusal dönemlerde sosyal medyada aktif moderasyon ve hızlı müdahale protokolleri geliştirmelidir. Sosyal medya platformları, nefret söylemini tespit eden algoritmalarını güçlendirmeli ve şeffaf raporlama sistemleri kurmalıdır. Spor medyası ise kadın sporcuların başarılarını ön planda tutan, ayrımcılıktan uzak, toplumsal cinsiyet duyarlı dil rehberleri benimsemeli ve yaygınlaştırmalıdır.

KAYNAKÇA

Adeniye, E. (2003). Effect of political crises on women: towards the management and peaceful resolution of conflicts. In M.L. Kwanashie (Ed.), *Politics and political power relations in Nigeria* (pp.349-358). Lagos Dat and Partners Logistics Ltd.

Ağırtmış, F. K. (2023). Toplumsal cinsiyet bağlamında internet haber siteleri-

nin haber oluşturma pratikleri: T24 ve Habertürk Örneği. *Uluslararası Eşitlik Politikası Dergisi*, 3(1), 45-77. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/3232357>

Akmeşe, Z., & Deniz, K. (2015). Kadına yönelik cinsiyetçi söylemin internet haber portallarında yer alma biçimleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 311-326.

Alpay, S., & Orta, L. (2022). Spor medyasında kadının cinsiyetçilik bağlamında incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(2), 1-14. <https://dergipark.org.tr/en/pub/inubesyo/issue/71327/1132295>

Anderson, L. (2021, 27 Nisan). The fourth wave: How social media has revolutionised feminism. Debating Communities and Networks XII Conference. <https://networkconference.netstudies.org/2021/2021/04/27/the-fourth-wave-how-social-media-has-revolutionised-feminism/>

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Prentice Hall.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman.

Banet-Weiser, S. (2018). *Empowered: Popular feminism and popular misogyny*. Duke University Press.

Barak, A. (2005). Sexual harassment on the internet. *Social Science Computer Review*, 23(1), 77-92.

Bem, S.L. (1984). Androgyny and gender schema theory: A conceptual and empirical integration. In T.B. Sonderegger (Ed.), *Nebraska Symposium on Motivation: Psychology and gender*. University of Nebraska Press.

Bilton, T., Bonnett, K., Jones, P., Lawson, T., Skinner, D., Stanworth, M., & Webster, A. (2008). *Sosyoloji* (Kemal İnal, Çev.). Siyasal Yayınevi.

Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye’de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı I), 108-114. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/107207>

Bowes, A., & Culvin, A. (Eds.). (2021). *The professionalisation of women’s sport: Issues and debates*. Emerald Publishing Limited.

Bruce, T. (2016). New rules for new times: Sportswomen and media representation in the third wave. *Sex Roles*, 74, 361-376.

Burton, D. (1982). Through glass darkly: through dark glasses: on stylistics and political commitment - Via a Study of a Passage from Sylvia Plath’s The Bell Jar.

In R. Carter (ed.), *Language and Literature: An Introductory Reader in Stylistics* (pp. 195-214) Allen and Unwin.

Buss, D. M. (1996). The evolutionary psychology of human social strategies. In E.T. Higgins & A.W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 3-38). Guilford Press.

Buss, D. M., & Kenrick, D. T. (1998). Evolutionary social psychology. In D.T. Gilbert, S.T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (4th ed., Vol. 2, pp.982-1026). McGraw-Hill.

Buss, D. M., & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, 204-232.

Bussey, K., & Bandura, A. (1999). Social cognitive theory of gender development and differentiation. *Psychological Review*, 106(4), 676-713.

Butler, J. (1993). *Bodies that matter: on the discursive limits of 'sex'*. Routledge.

Butler, J. (1999). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. Routledge.

Citron, D.K., & Franks, M.A. (2014). Criminalizing revenge porn. *Wake Forest Law Review*, 49(2), 345-391. https://scholarship.law.bu.edu/faculty_scholarship/643

Collins, R. L. (2011). Content analysis of gender roles in media: Where are we now and where should we go? *Sex Roles*, 64, 290-298.

Crossley, N., Edwards, G., Harries, E., & Stevenson, R. (2012). Covert social movement networks and the secrecy-efficiency trade off: The case of the UK suffragettes (1906-1914). *Social Networks*, 34(4), 634-644.

Daly, M., & Wilson, M. (1998). The evolutionary social psychology of family violence. In C. Crawford & D.L. Krebs (Eds.), *Handbook of evolutionary psychology: Ideas, issues, and applications* (pp. 431-456). Erlbaum.

Deem, A. (2019). Extreme speech: The digital traces of #whitegenocide and alt-right affective economies of transgression. *International Journal of Communication*, 13, 3183-3202.

Dreßing, H., Bailer, J., Anders, A., Wagner, H., & Gallas, C. (2014). Cyberstalking in a large sample of social network users: Prevalence, characteristics, and impact upon victims. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17, 61-67.

Eagly, A.H., & Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles. *American Psychologist*, 54(6),

408-423.

Ergül-Güvendi, N. (2023). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türk kültüründe kadın: kuramsal bir tartışma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 27(3), 551-564. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/81254/1224431>

Fagot, B.I., Rodgers, C.S., & Leinbach, M.D. (2012). Theories of gender socialization. In *The developmental social psychology of gender* (pp.65-89). Psychology Press.

Fernandez, R.M., & Abraham, M. (2010). From metaphors to mechanisms: Gender sorting in (to) an organizational hierarchy. MIT Sloan School Working Paper 4779-10.

Fosch-Villaronga, E., Poulsen, A., Søraa, R. A., & Custers, B. H. M. (2021). A little bird told me your gender: Gender inferences in social media. *Information Processing & Management*, 58(3), 102541. <https://doi.org/10.1016/j.ipm.2021.102541>

Ge, Y., Knittel, C. R., MacKenzie, D., & Zoepf, S. (2016). Racial and gender discrimination in transportation network companies (No. w22776). National Bureau of Economic Research.

Grodecki, M., Szczepańska, D., & Pasamonik, B. (2024). Nationalism and anti-LGBTQ+: Exploring the role of nationalism in soccer fans' protests against LGBTQ+ equal rights. *Sociology of Sport Journal*, 1, 1-11.

Gül, S.S., & Altındal, Y. (2015). Medyada kadın cinayeti haberlerindeki cinsiyetçi izler: Radikal Gazetesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 24, 168-188.

Günindi-Ersöz, A. (2010). Türk atasözleri ve deyimlerinde kadına yönelik toplumsal cinsiyet rolleri. *Gazi Türkiyat*, 1(6), 167-182. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gaziturkiyat/issue/6719/90293>

Haas, L., & Hwang, C. P. (2007). Gender and organizational culture: Correlates of companies' responsiveness to fathers in Sweden. *Gender & Society*, 21(1), 52-79.

Hall, S. (1980). Encoding/decoding. In S. Hall, D. Hobson, A. Lowe, & P. Willis (eds.), *Culture, media, language: Working papers in cultural studies* (pp. 128-138). Routledge.

Hekimoğlu, G. (2019). Ataerkil söylemin medyadaki izdüşümü: Rinso reklam filmi üzerine bir inceleme. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(4), 1189-1206.

Henry, N., & Powell, A. (2014). The dark side of the virtual world: Towards a

digital sexual ethics. In N. Henry & A. Powell (Eds.), *Preventing sexual violence: Interdisciplinary approaches to overcoming a rape culture* (pp.84-104). Palgrave Macmillan.

Hu, L.P. (2022). Türk erkekleriyle evli olan ve Türkiye’de yaşamakta olan Çinli kadınların toplumsal cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, 36, 155-175.

Hurst, J., Leberman, S., & Edwards, M. (2016). Women managing women: Intersections between hierarchical relationships, career development and gender equity. *Gender in Management: An International Journal*, 31(1), 61-74.

Jackson, S. (2018). Young feminists, feminism and digital media. *Feminism & Psychology*, 28(1), 32-49.

Jain, S. (2020). The rising fourth wave: Feminist activism on digital platforms in India. *ORF Issue Brief*, 384, 1-16.

Johnson, Z., & Mathur-Helm, B. (2011). Experiences with queen bees: a South African study exploring the reluctance of women executives to promote other women in the workplace. *South African Journal of Business Management*, 42(4), 47-55. <https://hdl.handle.net/10419/218470>

Jost, J.T., & Kay, A.C. (2005). Exposure to benevolent sexism and complementary gender stereotypes: Consequences for specific and diffuse forms of system justification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 88, 498-509.

Jouët, J. (2018). Digital feminism: Questioning the renewal of activism. *Journal of Research in Gender Studies*, 8(1), 133-157.

Kaufman, D. (2023). “Football is...” Populism, (Homo) nationalism, and Strategies for New NFL Audiences. *Journal of Sport History*, 50(2), 226-238. <https://doi.org/10.5406/21558450.50.2.06>

Kavada, A. (2018). Connective or collective? The intersection between online crowds and social movements in contemporary activism. In G. Meikle (Ed.), *The Routledge companion to media and activism* (1st ed., pp.108-116). Routledge.

Kaya-İlhan, Ç., & Bozkurt, G. (2023). 8 Mart Dünya Kadınlar Gününe ilişkin haberlerin toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi: BBC Türkçe ve Hürriyet Gazetesi örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gıfder)*, 11(1), 369-406.

Kerevel, Y. P., & Atkeson, L. R. (2013). Explaining the marginalization of women in legislative institutions. *The Journal of Politics*, 75(4), 980-992. <https://doi.org/10.1017/S0022381613000960>

- Kian, E.M., Clavio, G., Vincent, J., & Shaw, S.D. (2011). Homophobic and sexist yet uncontested: Examining football fan postings on internet message boards. *Journal of Homosexuality*, 58(5), 680-699.
- Korkmaz, A., & Başer, M. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında ataerkillik ve iktidar ilişkileri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 28(1), 71-76.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology* (2nd ed.). Sage.
- Lillian, D.L. (2007). A thorn by any other name: Sexist discourse as hate speech. *Discourse & Society*, 18(6), 719-740.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage.
- Maccoby, E.E. (1990). Gender and relationships: A developmental account. *American Psychologist*, 45(4), 513-520.
- McVeigh, R., Cunningham, D., & Farrell, J. (2014). Political polarization as a social movement outcome: 1960s Klan activism and its enduring impact on political realignment in Southern counties, 1960 to 2000. *American Sociological Review*, 79(6), 1144-1171.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Sage.
- Miles, M. B., Huberman, A. M., & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis: A methods sourcebook* (3rd ed.). Sage.
- Mock, J. (2012). Why I started #GirlsLikeUs Twitter hashtag for trans women. <http://janetmock.com/2012/05/28/twitter-girlslikeus-campaign-for-transwomen/>
- Modupe, A., Bamidele, R., Olakunle, O., Olubukoye, O., & Susan, A. (2019). Women and political marginalization in Nigeria. *Journal of Education and Policy Review*, 11(1), 20-55.
- Mosher, C. M. (2001). The social implications of sexual identity formation and the coming-out process: A review of the theoretical and empirical literature. *The Family Journal*, 9(2), 164-173.
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook* (2nd ed.). Sage.
- Niemeyer, K. (2015). A theoretical approach to vintage. from oenology to media. *European Journal for Media Studies*, 4(2), 85-102.
- Nova, F. F., DeVito, M. A., Saha, P., Rashid, K. S., Roy Turzo, S., Afrin, S., & Guha, S. (2021). 'Facebook promotes more harassment' social media ecosystem, skill and marginalized Hijra identity in Bangladesh. *Proceedings of the ACM on*

Human-Computer Interaction, 5(CSCW1), 1-35.

Nylund, D. (2004). When in Rome: Heterosexism, homophobia, and sports talk radio. *Journal of Sport and Social Issues*, 28(2), 136-168.

Olugbemi, K. (2004). women and political development in Nigeria since 1960. In A. Agagu & R. Ola (Eds.), *Development agenda of the Nigeria State*. Fiag (Nigeria) Publishers.

Özsoy, S., & Yıldız, K. (2013). Türkiye'deki spor basınında nefret söylemi. *International Journal of Social Science Research*, 2(2), 46-60.

Piñeiro-Otero, T., & Martínez-Rolán, X. (2021). Say it to my face: Analysing hate speech against women on Twitter. *Profesional de la Información*, 30(5), e300502.

Porter, A., Falcon, A., Graefe, B., Metheny, N., Cooper, S., & Astorini, A. (2025). Swipe left on sexual harassment: Understanding and addressing technology-facilitated sexual violence on dating apps. *Journal of Interpersonal Violence*, 40(13-14), 2964-2983. <https://doi.org/10.1177/08862605241265672>

Powell, A., & Henry, N. (2017). Sexual violence and harassment in the digital era. In A. Deckert & R. Sarre (Eds.), *The Palgrave handbook of Australian and New Zealand criminology, crime and justice* (pp.205-220). Palgrave Macmillan.

Pruchniewska, U. (2019). "A group that's just women for women": Feminist affordances of private Facebook groups for professionals. *New Media & Society*, 21(6), 1362-1379.

Richardson-Self, L. (2018). Woman-hating: On misogyny, sexism, and hate speech. *Hypatia*, 33(2), 256-272.

Ridgeway, C. L., & Correll, S. J. (2004). Unpacking the gender system: A theoretical perspective on gender beliefs and social relations. *Gender & Society*, 18(4), 510-531.

Sanderson, J. (2013). From loving the hero to despising the villain: Sports fans, Facebook, and social identity threats. *Mass Communication and Society*, 16(4), 487-509. <https://doi.org/10.1080/15205436.2012.730650>

Saresma, T., Karkulehto, S., & Varis, P. (2020). Gendered violence online: Hate speech as an intersection of misogyny and racism. In *Violence, gender and affect: Interpersonal, institutional and ideological practices* (pp.221-243). Springer International Publishing.

Sarışın, M. (2022) *Toplumsal cinsiyet odaklı dijital şiddet: kadın gazetecilerin Twitter hesapları üzerinden bir inceleme* (Yayın No. 788521). [Doktora tezi, Giresun Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi.

Shelton, B.A. (1992). *Women, men and time: Gender differences in paid work, housework, and leisure*. Greenwood Press.

Shi, Q. (2023). An overview of the effects of feminist stigmatization on Chinese online platforms: From the media and women's perspectives. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 8, 779-785. <https://doi.org/10.54097/ehss.v8i.4355>

Shklovski, I., & Valtysson, B. (2012). Secretly political: Civic engagement in online publics in Kazakhstan. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 56(3), 417-433. <https://doi.org/10.1080/08838151.2012.705196>

Southworth, C., Finn, J., Shawndell, D., Fraser, C., & Tucker, S. (2007). Intimate partner violence, technology, and stalking. *Violence Against Women*, 13(8), 842-856. <https://doi.org/10.1177/1077801207302045>

Stainback, K., Kleiner, S., & Skaggs, S. (2016). Women in power: Undoing or redoing the gendered organization?. *Gender & Society*, 30(1), 109-135.

Storer, H.L., & Rodriguez, M. (2020). #Mapping a movement: Social media, feminist hashtags, and movement building in the digital age. *Journal of Community Practice*, 28(2), 160-176.

Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(3), 321-326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>

Şimşek, A. (2012). Sosyal medyada kamusal alandaki kadına dair söylemler: İTİ-RAF.COM. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 51-61. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/11354/135696>

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W. G. Austin, & S. Worchel (Eds), *The social psychology of intergroup relations*. Brooks/Cole.

Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. In S. Worchel, & W. G. Austin (Eds), *Psychology of intergroup relations*. Nelson-Hall.

Tannenbaum, C., Ellis, R. P., Eyssel, F., Zou, J., & Schiebinger, L. (2019). Sex and gender analysis improves science and engineering. *Nature*, 575(7781), 137-146. <https://doi.org/10.1038/s41586-019-1657-6>

Toffoletti, K., & Thorpe, H. (2018). Female athletes' self-representation on social media: A feminist analysis of neoliberal marketing strategies in "economies of visibility". *Feminism & Psychology*, 28(1), 11-31.

Tokunaga, R. S., & Aune, K. S. (2017). Cyber-defense: A taxonomy of tactics for

- managing cyberstalking. *Journal of Interpersonal Violence*, 32(10), 1451-1475.
- Tuchman, G. (1978). Making news: A study in the construction of reality. Free Press.
- Tuchman, G. (2000). The symbolic annihilation of women by the mass media. In *Culture and politics: A reader* (pp. 150-174). Palgrave Macmillan US.
- Turley, E., & Fisher, J. (2018). Tweeting back while shouting back: Social media and feminist activism. *Feminism & Psychology*, 28(1), 128-132. <https://doi.org/10.1177/0959353517715875>
- UNDP. (2022, 2 Mart). Turkey's performance on gender equality lags behind its advances in human development, UNDP study shows. <https://www.undp.org/turkiye/press-releases/turkeys-performance-gender-equality-lags-behind-its-advances-human-development-undp-study-shows>
- Walton, S.J. (2012). Anti-feminism and misogyny in Breivik's "Manifesto". *NO-RA-Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 20(1), 4-11. <https://doi.org/10.1080/08038740.2011.650707>
- Wanniarachchi, V. U., Mathrani, A., Susnjak, T., & Scogings, C. (2019). Gendered objectification of weight stigma in social media: a mixed method analysis. *Proceedings of Australasian Conference on Information Systems 2019*, 39, 362-372. <https://aisel.aisnet.org/acis2019>
- Wanniarachchi, V. U., Scogings, C., Susnjak, T., & Mathrani, A. (2022). Fat stigma and body objectification: A text analysis approach using social media content. *Digital Health*, 8, 1-14.
- West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1(2), 125-151.
- Wiryan, W., & Sutantri, S. (2023). Cyber bullying in social media against the stigma of Indonesian women's beauty standards. *International Journal of Education, Information Technology, and Others*, 6(2), 233-244.
- Wood, W., & Eagly, A.H. (2002). A cross-cultural analysis of the behavior of women and men: Implications for the origins of sex differences. *Psychological Bulletin*, 128(5), 699-727. <https://doi.org/10.1037//0033-2909.128.5.699>
- Wood, W., & Eagly, A. H. (2015). Two traditions of research on gender identity. *Sex Roles*, 73, 461-473. <https://doi.org/10.1007/s11199-015-0480-2>
- Yardı, G., & Doğruel, H. (2019). Eleştirel söylem çözümlemesi bağlamında haber metinlerinin incelenmesi: Pippa Bacca cinayeti örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(1), 137-148. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.516124>

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. baskı). Seçkin Yayıncılık.